

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

งานบ้าน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

เวลา ๒๐ ชั่วโมง จำนวน ๐.๕ หน่วยกิต

ศึกษาและวิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานตามกระบวนการทำงาน การปฏิบัติงานตามทักษะกระบวนการทำงานโดยทำตามลำดับขั้นตอนที่วางแผนไว้ เลือกผู้นำกลุ่ม กำหนดเป้าหมายในการทำงาน แบ่งงานตามความสามารถ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ประเมินผล และปรับปรุงการทำงาน มีความเสียสละในการทำงาน รู้จักหาวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหาในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

เข้าใจกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา และทักษะการแสวงหาความรู้ในการฝึกปฏิบัติงานเพื่อการดำรงชีวิต ได้แก่ หน้าที่และบทบาทของตนเอง ที่มีต่อสมาชิกในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน การทำความสะอาด การดูแลรักษา และการจัดตกแต่งบ้าน โรงเรียนและชุมชน การเลือกใช้และดูแลรักษาเครื่องอุปโภคบริโภค การเลือกใช้ ดูแลรักษาเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย การเก็บรักษาและการถนอมอาหาร การปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานบ้าน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการทำงานเพื่อการดำรงชีวิต

โดยมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ชยัน อุตุน ชื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ สะอาด ประณีต ประหยัด อยู่อย่างพอเพียง รับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน ทำงานเป็นขั้นตอน เป็นระบบ บรรลุเป้าหมาย ปลอดภัย มีความคิดสร้างสรรค์ ใช้ทรัพยากรในการทำงานอย่างคุ้มค่าและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผลการเรียนรู้

- อธิบายหน้าที่และบทบาทของตนเองที่มีต่อสมาชิกในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน
- วิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานตามกระบวนการทำงาน
- อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
- ทำความสะอาด ดูแลรักษา และจัดตกแต่งบ้าน โรงเรียน และชุมชน
- เลือกใช้และดูแลรักษาเครื่องอุปโภคบริโภค ดูแลรักษาเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย
- ปฏิบัติงานตามทักษะกระบวนการทำงานโดยทำตามลำดับขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้
- เลือกผู้นำกลุ่ม กำหนดเป้าหมายในการทำงาน และแบ่งงานตามความสามารถได้อย่างเหมาะสม
- ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ประเมินผลและปรับปรุงการทำงาน มีความเสียสละในการทำงาน รู้จักหาวิธีการต่างๆ แก้ปัญหาในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- ใช้ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา และทักษะการแสวงหาความรู้ ในการฝึกปฏิบัติงานเพื่อการดำรงชีวิต
- มีความชยัน อุตุน ชื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ สะอาด ประณีต ประหยัด อยู่อย่างพอเพียง รับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงาน ทำงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ บรรลุเป้าหมาย ปลอดภัย มีความคิดสร้างสรรค์ ใช้ทรัพยากรในการทำงานอย่างคุ้มค่าและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

รวมทั้งหมด ๑๐ ผลการเรียนรู้

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม การงานอาชีพ

งานบ้าน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ลักขณา ตัวงษ์รักษา

วรรณงาม อนันตชินะ

ผู้ตรวจ

ผศ.ดร.ปัญญา ทองนิล

ผศ.ดร.กิตติคม คาวีรัตน์

จันทนา นนทิก

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม การงานอาชีพ

งานบ้าน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
ลักษณะ ดัชนีปรึกษา.

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม งานบ้าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6.
--กรุงเทพฯ : แม็คเอ็ดดูเคชั่น, 2563.
104 หน้า.

1. คหกรรมศาสตร์ -- การศึกษาและการสอน. I. วรณงาม
อนันตชินะ, ผู้แต่งร่วม. II. ชื่อเรื่อง.

640.7
ISBN 978-616-345-173-6

สงวนลิขสิทธิ์ : มกราคม ๒๕๖๓

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียน ไม่ว่าจะเป็น
ส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ นอกจากนี้จะได้รับ
อนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

จัดทำโดย

MAC EDUCATION

ส่งธนาณัติสั่งจ่าย ไปรษณีย์ลาดพร้าว

ในนาม บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

เลขที่ ๙/๙๙ อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว ๓๘ ถนนลาดพร้าว

แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

๐-๒๙๓๘-๒๐๒๒-๗ โทรสาร ๐-๒๙๓๘-๒๐๒๘

www.MACEducation.com

พิมพ์ที่ : บริษัท เพ็ญทรัพย์ การพิมพ์ จำกัด

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม งานบ้าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้
การงานอาชีพ เล่มนี้ ผู้เขียนได้จัดทำขึ้น โดยนำมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดช่วงชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ ๔-๖ และสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑
มาวิเคราะห์และจัดทำผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ที่เน้นงานบ้าน โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการนำไปปฏิบัติได้จริง
ในชีวิตประจำวัน

การนำหนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม เล่มนี้ไปใช้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียน
การสอนในรายวิชาการงานอาชีพได้ เนื่องจากการจัดทำหนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม
ผู้เขียนได้ยึดตัวชี้วัดช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
โดยนำมาเพิ่มเติมรายละเอียดในเนื้อหาความรู้ กิจกรรมการฝึกปฏิบัติจริง ภาระงานตามสภาพ
จริงให้ชัดเจนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยผู้เรียนสามารถตรวจสอบเป้าหมายการเรียนรู้จากผลการเรียนรู้
ที่กำหนดไว้ ส่วนครูผู้สอนให้ดูเพิ่มเติมจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เขียนได้จัดทำไว้คู่กับ
หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม เล่มนี้

ท้ายนี้ผู้เขียนหวังว่า หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม งานบ้าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เล่มนี้ คงจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและผู้สนใจ
เกี่ยวกับงานบ้านไม่มากนักน้อย หากมีข้อเสนอแนะประการใด ผู้เขียนยินดีน้อมรับเพื่อนำไป
ปรับปรุงต่อไป

ลักษณะ ดัชนีปรึกษา

วรรณงาม อนันตชินะ

คำชี้แจง

สำหรับครูผู้สอนและผู้ปกครอง

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม งานบ้าน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ได้จัดทำและพัฒนาขึ้นใหม่ให้ตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยในการจัดทำและพัฒนาหนังสือเรียนครั้งนี้ นอกจากการจัดเนื้อหาให้ตรงกับสาระแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแล้ว ยังได้นำผลการวิจัยประเมินผลการใช้สื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งบริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยมาดำเนินการพัฒนาหนังสือเรียนชุดนี้ ดังนี้

- ๑. จัดทำสาระการเรียนรู้ให้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางกำหนดให้เรียนในแต่ละปี
- ๒. จัดทำผลการเรียนรู้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกด้านผู้เรียนของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและความพยายามของสถานศึกษาที่จะจัดการเรียนการสอนให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด
- ๓. จัดให้มีกิจกรรมเพื่อฝึกกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งสามารถศึกษารายละเอียดได้จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่บริษัทได้จัดทำขึ้นตามแนวทางทราวงแผนแบบมองย้อนกลับ (Backward Design) ทั้งนี้ผู้สอนควรชี้แจงและให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนปฏิบัติได้จริง

๔. จัดทำเนื้อหาเพิ่มเติมนอกเหนือจากหนังสือเล่มนี้ โดยบริษัทเป็นผู้รับผิดชอบคุณภาพเองในรูปแบบ MAC e-knowledge ผู้สอนและผู้เรียนที่มีความสนใจจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม สามารถหาข้อมูลได้ที่ www.MACeducation.com ซึ่งมีฐานข้อมูลที่ท่านสามารถ Download มาศึกษาได้

๕. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้สอนได้วิจัยชั้นเรียนและเขียนรายงานการวิจัยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมทางบริษัทได้จัดทำแบบฟอร์มแนวทางการเขียนรายงานเพิ่มไว้ในทุกหน่วยการเรียนรู้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตระหนักว่า ควรใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม งานบ้าน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เล่มนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นจึงมั่นใจได้ว่าเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ท้ายนี้ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความไว้วางใจเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ของบริษัทด้วยดีเสมอมา และเพื่อสนองโมติจิตอันดีของท่าน บริษัทจึงขอตั้งปณิธานว่า จะสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษาลดต่อไป

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

สารบัญ

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว	๑
ตรงตามมาตรฐาน ง ๑.๑	
๑. บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสมาชิกในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน	๒
- บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสมาชิกในครอบครัว	๒
- บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อโรงเรียน	๓
- บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อชุมชน	๕
๒. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว	๖
- กฎหมายเกี่ยวกับทะเบียนราษฎร	๖
- กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการหมั้น	๑๐
- กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสมรส	๑๑
- กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการหย่าหรือการสิ้นสุดแห่งการสมรส	๑๑
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ	๑๔
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เครื่องใช้ในบ้าน	๑๖
ตรงตามมาตรฐาน ง ๑.๑	
๑. ประเภทของเครื่องใช้ภายในบ้าน	๑๗
๒. การเลือกซื้อเครื่องใช้ภายในบ้าน	๑๗
- การเลือกซื้อเครื่องเรือน เครื่องใช้	๑๗
- การเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า	๑๕
- การเลือกซื้อภาชนะประกอบและใส่อาหาร	๒๐
- การเลือกซื้อยารักษาโรคและสารเคมี	๒๐
๓. การใช้และดูแลรักษาเครื่องใช้ภายในบ้าน	๒๒
- การใช้และดูแลรักษาเครื่องเรือน เครื่องใช้	๒๒
- การใช้และดูแลรักษาเครื่องใช้ไฟฟ้า	๒๓

- การใช้และดูแลรักษาภาชนะประกอบและใส่อาหาร
- การใช้และดูแลรักษายาและสารเคมี
- การใช้และดูแลรักษาสารเคมีกำจัดยุงและแมลง
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย

ตรงตามมาตรฐาน ง ๑.๑

๑. หลักการแต่งกาย

- เส้นใยผ้าและเนื้อผ้า
- บุคลิกภาพกับการแต่งกาย
- การเลือกเครื่องแต่งกาย
- การดูแลรักษาเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย

๒. การแต่งกายชุดประจำชาติประเทศไทยในอาเซียน

๓. การตัดเย็บของใช้ในบ้าน

- วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดเย็บ
- การใช้จักรเย็บผ้า
- การตัดเย็บของใช้ที่ทำด้วยผ้า
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ อาหารและโภชนาการ

ตรงตามมาตรฐาน ง ๑.๑

๑. ความหมายและความสำคัญของอาหารและโภชนาการ

๒. สารอาหาร

- โปรตีน
- คาร์โบไฮเดรต
- ไขมัน
- วิตามิน

หน้า

๓๐

๓๓

๓๔

๓๔

๓๕

๓๖

๓๖

๓๕

๔๒

๔๓

๔๕

๔๕

๕๒

๕๔

๖๒

๖๔

๖๕

๖๖

๖๖

๖๖

๖๖

๖๗

หน้า

๖๘

๖๕

๓. การถนอมอาหารและการแปรรูปอาหาร

- ประโยชน์ของการถนอมอาหารและการแปรรูปอาหาร
- การเสื่อมเสียของอาหาร
- หลักในการถนอมอาหารและการแปรรูปอาหาร
- วิธีการถนอมอาหารและการแปรรูปอาหาร
- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ

๗๐

๗๐

๗๐

๗๑

๗๑

๗๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ งานบ้านสู่อาชีพ

ตรงตามมาตรฐาน ง ๑.๑ และ ง ๔.๑

๑. แนวทางการประกอบอาชีพ

- ความหมายและความสำคัญของอาชีพ
- ลักษณะของอาชีพ
- การเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพ
- ข้อเสนอแนะในการเลือกอาชีพ
- คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพที่ประสบความสำเร็จ
- การสมัครงาน

๒. อาชีพกับงานบ้าน

- กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ

๗๖

๗๗

๗๗

๗๗

๗๕

๘๑

๘๑

๘๔

๕๐

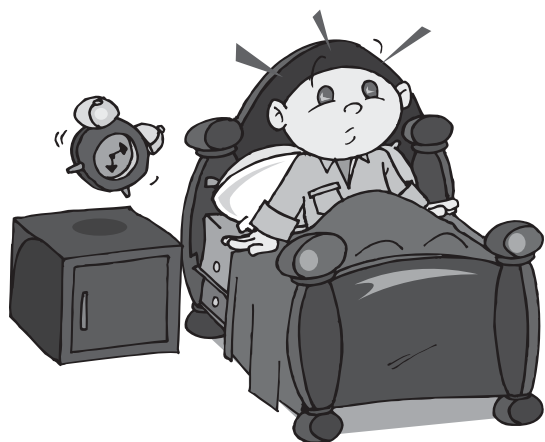
๕๒

บรรณานุกรม

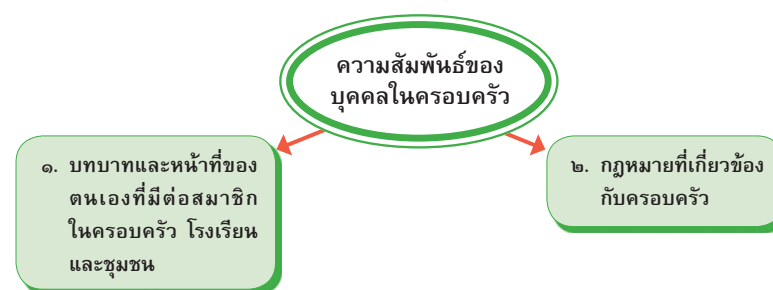
ดัชนี

๕๓

๕๔

ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว

ผลการเรียนรู้

๑. อธิบายความหมายและความสำคัญของครอบครัว โรงเรียนและชุมชนได้
๒. บอกหน้าที่และบทบาทของตนเองที่มีต่อสมาชิกในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน
๓. เสียสละและร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาโรงเรียนและชุมชน
๔. อธิบายเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวได้

๑. บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสมาชิกในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาจะเป็นสมาชิกในสังคมที่เล็กที่สุด คือ สังคมครอบครัว และขณะเดียวกัน ครอบครัวที่เราอาศัยอยู่ก็จะเป็นสมาชิกในชุมชนนั้นๆ แต่ละชุมชนจะมีขนาดที่แตกต่างกัน เช่น ชุมชนในหมู่บ้านขนาดเล็ก หมู่บ้านขนาดกลาง หรือหมู่บ้านขนาดใหญ่ หรืออาจเป็นชุมชนในเมืองขนาดต่างๆ สมาชิกในชุมชนนั้นจะต้องรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้นได้อย่างมีความสุข คนในสังคมนั้นๆ จะต้องมีความรัก ความสามัคคี ความเมตตาต่อกัน ซึ่งนักเรียนเป็นสมาชิกคนหนึ่งในการที่จะต้องมีบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสมาชิกในครอบครัว

ความหมายและความสำคัญของครอบครัว

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนตั้งแต่สองคนที่มาแต่งงานกัน หรือมีความสัมพันธ์ฉันสามี-ภรรยา อาศัยอยู่ร่วมกันในสถานที่เดียวกัน อาจจะมีหรือไม่มีการสืบสายโลหิตหรืออาจจะเลี้ยงดูผู้อื่น โดยการรับมาอุปการะ อีกทั้งยังอาจมีญาติพี่น้องหรือผู้อื่นมาอาศัยอยู่ด้วยในสถานที่เดียวกัน

ครอบครัวเป็นสถาบันที่ให้การศึกษ อบรมเลี้ยงดูถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ และสร้างเสริมประสบการณ์ต่างๆ ให้กับสมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ตั้งแต่เกิดจนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ให้ความรัก ความเมตตา การเอาใจใส่ ห่วงใย อาหาร สร้างความเข้าใจ พยายามเข้าใจ และสร้างสมาชิกในครอบครัวให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ

ครอบครัวเป็นหน่วยย่อยที่เล็กที่สุดในสังคม ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดหรือโดยการแต่งงาน มีความผูกพันกันทางอารมณ์และจิตใจ เป็นหน่วยย่อยของสังคมที่มีความคงทนที่สุด เป็นสถาบันที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ และเป็นสถาบันที่จะสร้างสมาชิกใหม่ให้กับสังคมในรูปของเด็กเกิดใหม่ และอบรมให้เด็กเหล่านั้นเข้ากับสังคมได้

การปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกของครอบครัว สามารถทำได้หลายวิธี ในวัยของนักเรียนควรปฏิบัติดังนี้

๑. เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา
๒. มีน้ำใจและช่วยเหลือบิดามารดาทำงานบ้าน
๓. ดูแลและรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

๔. ขยันหมั่นเพียรศึกษาหาความรู้
๕. ประพฤติตนเป็นเด็กดี
๖. มีความรักใคร่ปรองดองกันในพื้นที่
๗. มีความกตัญญูทดแทน
๘. รู้จักประหยัด อดออม
๙. มีสัมมาคารวะ เคารพผู้อาวุโส
๑๐. มีความเกรงใจ รู้จักเคารพในสิทธิส่วนบุคคล
๑๑. รู้จักการให้และการรับตามความเหมาะสม

ลูกๆ ควรช่วยเหลือพ่อแม่ทำความสะอาดบ้าน

บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อโรงเรียน

โรงเรียน หมายถึง สถานที่สำหรับอบรม สั่งสอน หรือให้ความรู้กับผู้เรียน ภายใต้การดูแลของผู้สอน หรือครู มีระบบการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาภาคบังคับ ในระบบการเรียนนั้นนักเรียนจะผ่านโรงเรียนตามลำดับ ชื่อของโรงเรียนอาจแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นหรือผู้ให้กำเนิด แต่โดยหลักจะมีโรงเรียนประถมศึกษา ระดับชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ สำหรับเด็กเล็กอายุระหว่าง ๔-๑๒ ปี และโรงเรียนมัธยมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สำหรับเด็กโตอายุระหว่าง ๑๓-๑๘ ปี ที่ได้สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษามาแล้ว

การปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกของโรงเรียน สามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งในวัยของนักเรียนควรปฏิบัติดังนี้

๑. แต่งกายด้วยเครื่องแบบที่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน
๒. เป็นผู้มีระเบียบ วินัย คุณธรรมและจริยธรรมที่ดี
๓. ให้ความเคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์
๔. ประพฤติตามระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติต่างๆ ที่โรงเรียนกำหนด
๕. รักษาชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาหรือของโรงเรียน
๖. ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีความสุภาพ อ่อนโยนทั้งกาย วาจา ใจ
๗. มาโรงเรียนให้ทันเวลา และเข้าเรียนให้ตรงเวลา ไม่หนีเรียน

๘. ตั้งใจศึกษาหาความรู้
๙. ไม่เสพสิ่งเสพติดทุกชนิดทั้งในและนอกโรงเรียน
๑๐. มีความซื่อสัตย์ รักความสามัคคี ไม่สร้างความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น
๑๑. รับผิดชอบร่วมกันในการดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียน อาคารเรียนและรักษาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สวยงาม

การช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดภายในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของนักเรียนทุกคน

๑๒. ปฏิบัติตามกฎหมาย รู้จักคุณค่าของวัฒนธรรมไทย และเอกลักษณ์ของชาติ
๑๓. เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ชุมชนและมีจิตอาสาต่อสังคม

การเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

๑๔. ช่วยกันสร้างและรักษาชื่อเสียงเกียรติคุณของโรงเรียน
๑๕. รู้จักประหยัดและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี

บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อชุมชน

ชุมชน หมายถึง ถิ่นฐานที่อยู่ของกลุ่มคน ถิ่นฐานนี้มีพื้นที่อ้างอิงได้ และกลุ่มคนนี้มีการอยู่อาศัยร่วมกัน มีการทำกิจกรรม เรียนรู้ ติดต่อสื่อสารร่วมกันและพึ่งพาอาศัยกัน มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาประจำท้องถิ่น มีความผูกพันอยู่กับพื้นที่แห่งนั้น อยู่ภายใต้การปกครองเดียวกัน

การปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกของชุมชน สามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งในวัยของนักเรียนควรปฏิบัติดังนี้

๑. ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของชุมชน เช่น ไม่ทิ้งขยะลงในที่สาธารณะ ไม่ทำลายสิ่งของที่เป็นของสาธารณะ และทรัพย์สินส่วนตัวของผู้อื่นให้ได้รับความเสียหายเพราะความสนุกสนานของตนเอง
๒. เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อช่วยรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไว้ ในแต่ละชุมชนจะมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่น ประเพณีการทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง
๓. บำเพ็ญประโยชน์หรือมีจิตอาสาต่อชุมชน เช่น ช่วยเก็บเศษขยะที่พบเห็นในบริเวณต่างๆ ช่วยดูแลต้นไม้ ดอกไม้ในสวนสาธารณะของชุมชน ช่วยรณรงค์ในการเลือกตั้ง

การเดินรณรงค์เลือกตั้งเป็นหน้าที่หนึ่งของสมาชิกในชุมชน

๔. ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยให้ทุกคนในชุมชนมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นไม้คืนธรรมชาติสู่ป่า

การช่วยกันปลูกป่าในชุมชน

๒. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เป็นข้อกำหนดที่ตราไว้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดขึ้น ซึ่งทุกคนจำเป็นต้องรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวไว้เพื่อการดำรงชีวิตและปฏิบัติตาม หากฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดจะต้องได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้

กฎหมายเกี่ยวกับทะเบียนราษฎร

กฎหมายเกี่ยวกับทะเบียนราษฎร เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งเกิด การตาย การย้ายเข้าหรือการย้ายออกจากบ้าน เป็นกฎหมายที่ใช้สำหรับคนไทยทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย มีสาระที่สำคัญดังนี้

การแจ้งเกิด

การแจ้งเกิด มีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

๑. **คนเกิดในบ้าน** ให้เจ้าบ้านหรือบิดามารดา หรือผู้ได้รับมอบหมายแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่มีคนเกิดในบ้าน แจ้งการเกิดภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันเกิด ถ้าไม่แจ้งภายในเวลาที่กำหนดปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท โดยใช้หลักฐานดังนี้

- บัตรประจำตัวประชาชนของเจ้าบ้าน หรือบิดา หรือมารดา หรือผู้ได้รับมอบหมาย
- สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน
- บัตรประจำตัวประชาชนของเจ้าบ้าน หรือบิดา หรือมารดา หรือหนังสือมอบหมายกรณีได้รับมอบหมาย

๒. **คนเกิดนอกบ้าน** ให้บิดาหรือมารดา หรือผู้ได้รับมอบหมายแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่มีคนเกิดนอกบ้าน หรือแห่งท้องที่จะพึงแจ้งได้ แจ้งการเกิดภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันเกิด ในกรณีจำเป็นอย่างยิ่งอาจแจ้งได้ตามกำหนด ให้แจ้งภายหลังได้ แต่ต้องไม่เกิน ๓๐ วัน นับแต่วันเกิด ถ้าไม่แจ้งภายในเวลาที่กำหนดปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท

๓. **การแจ้งคนเกิดที่โรงพยาบาล** เป็นหน้าที่ของเจ้าบ้านโรงพยาบาลซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล หรือผู้ใดก็ตามที่มีชื่อเป็นเจ้าบ้านโรงพยาบาลนั้น เป็นผู้แจ้งการเกิดของเด็กในโรงพยาบาล ในกรณีไม่อาจแจ้งการเกิดด้วยตนเองได้ จะมอบหมายให้ผู้อื่นไปดำเนินการแจ้งการเกิดแทนก็ได้ เมื่อนายทะเบียนรับแจ้งการเกิดและเพิ่มชื่อเด็กที่เกิดในทะเบียนบ้านของโรงพยาบาลแล้ว เจ้าบ้านโรงพยาบาลหรือผู้ได้รับมอบหมายจะแจ้งการย้ายที่อยู่ของเด็กที่เกิดออกจากโรงพยาบาล แล้วมอบสูติบัตรและใบแจ้งการย้ายที่อยู่ให้แก่บิดา-มารดาของเด็ก เพื่อนำไปแจ้งย้ายเข้าทะเบียนบ้านที่ประสงค์จะย้ายเข้าต่อไป

๔. **การแจ้งเกิดเกินกำหนด** เปรียบเทียบคดีความผิดปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท โดยใช้หลักฐานดังนี้

- สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน
- บัตรประจำตัวประชาชนของบิดา-มารดา (ถ้ามี)
- หนังสือรับรองการเกิด (ถ้ามี)
- สอบสวนผู้แจ้ง บิดา มารดา
- พยานแวดล้อมกรณี

การแจ้งตาย

การแจ้งตาย มีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

๑. **คนตายในบ้าน** ให้เจ้าบ้านหรือผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าบ้านแจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่มีคนตายภายใน ๒๔ ชั่วโมง ถ้าไม่มีเจ้าบ้านให้ผู้พบศพแจ้ง

๒. **กรณีตายด้วยโรคหรือฆาตกรรม** ใช้หลักฐานดังนี้

- หนังสือรับรองการตายจากแพทย์ ใบประกอบโรคศิลปะและบัตรประจำตัวของแพทย์ (กรณีมีแพทย์รักษาก่อนตาย)

- บัตรประจำตัวประชาชนของผู้แจ้ง (เจ้าบ้านและผู้ได้รับมอบหมาย)

๓. **กรณีตายโดยผิดธรรมชาติ** เช่น ถูกยิง ใช้หลักฐานดังนี้

- ให้ผู้แจ้งแจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่มีคนตายภายใน ๒๔ ชั่วโมง
- สถานีตำรวจจะส่งศพไปยังสถาบันนิติเวชวิทยาเพื่อหาสาเหตุการตาย และออกใบแจ้งการตายจากสถาบันนิติเวชวิทยา

- บัตรประจำตัวประชาชนของผู้แจ้ง (เจ้าบ้านและผู้ได้รับมอบหมาย)

- ไม่แจ้งตายภายในกำหนดปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท

๔. **กรณีตายในโรงพยาบาล** ใช้หลักฐานดังนี้

- บัตรประจำตัวประชาชนของผู้แจ้งและหนังสือมอบหมาย
- หนังสือรับรองการตาย
- สำเนาทะเบียนบ้านที่มีคนตายมีชื่อ (คนในพื้นที่ตายในโรงพยาบาล)
- นำหลักฐานไปแจ้งการตายต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่โรงพยาบาลนั้นตั้งอยู่

๕. **คนตายนอกบ้าน**

- ให้บุคคลที่ไปกับผู้ตายหรือผู้พบศพแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่ที่มีการตาย หรือพบศพ แล้วแต่กรณีหรือแห่งท้องที่ที่จะพึงแจ้งได้ภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาตายหรือเวลาพบศพ ในกรณีเช่นนี้จะแจ้งต่อนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็ได้

- บุคคลที่ไปกับผู้ตายหรือผู้ได้รับมอบหมายแจ้งต่อนายทะเบียน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแห่งท้องที่ที่ตาย หรือพบศพ หรือแห่งท้องที่ที่จะพึงแจ้งได้ในโอกาสแรก

- แจ้งภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาตายหรือพบศพ

- ถ้าไม่แจ้งภายในเวลาที่กำหนดปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท

๖. การแจ้งตายเกินกำหนดเวลา หมายถึง การที่ไม่ได้แจ้งตายภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาตาย หรือเวลาพบศพ ให้ผู้มีหน้าที่แจ้งตายนำหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับการตายไปแจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตาย

- นายทะเบียนจะดำเนินคดีเปรียบเทียบปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท
- นายทะเบียนจะสอบสวนพยานบุคคล เพื่อประกอบการพิจารณาปรับแจ้งตายเกินกำหนด

๗. การแจ้งตายในการประสูติเหตุ

- ให้ผู้ที่ไปกับผู้ตาย หรือผู้พบศพ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายไปแจ้งการตายต่อนายทะเบียน หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจแห่งท้องที่ที่ตาย หรือพบศพก่อนหรือท้องที่ที่จะพึงแจ้งได้ในโอกาสแรก ภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาตาย หรือพบศพเพื่อออกไปรับแจ้งไว้เป็นหลักฐาน

- นำศพส่งสถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ เพื่อให้แพทย์ทำการตรวจพิสูจน์ศพถึงสาเหตุการตาย และออกใบแจ้งการตาย

- นำหลักฐานใบแจ้งการตายและใบแจ้งการตายของสถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ ไปแจ้งต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่พบศพ เพื่อประกอบหลักฐานออกใบมรณบัตรต่อไป

การแจ้งย้ายที่อยู่

การแจ้งย้ายที่อยู่ให้เจ้าบ้านแจ้งการย้ายที่อยู่ต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง (พิจารณาจากทะเบียนบ้านว่า ได้มีการระบุให้ผู้ใดเป็นเจ้าบ้าน) ผู้อยู่ในบ้านย้ายที่อยู่ออกจากบ้าน ให้แจ้งการย้ายออกภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ผู้อยู่ในบ้านย้ายออก หากไม่แจ้งภายในกำหนดมีโทษปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท

๑. การย้ายออก

๑.๑ กรณีเจ้าบ้านมาดำเนินการด้วยตนเอง ใช้หลักฐานดังนี้

- บัตรประจำตัวประชาชนของเจ้าบ้าน (หรือบัตรประจำตัวข้าราชการ พนักงานองค์การของรัฐ)

- สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน

๑.๒ กรณีได้รับมอบหมายจากเจ้าบ้าน ผู้ได้รับมอบหมายมีชื่อในทะเบียนบ้าน ใช้หลักฐานดังนี้

- บัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาภาพถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนของเจ้าบ้านในฐานะผู้มอบหมาย และให้เจ้าบ้านลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องในสำเนาภาพถ่ายบัตรประจำตัวประชาชน

- บัตรประจำตัวประชาชนของผู้แจ้งในฐานะผู้ที่ได้รับมอบหมาย
- สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน
- ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ และ ๒
- ให้เจ้าบ้านลงลายมือชื่อในใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ และ ๒ ตรงช่องเจ้าบ้านผู้ยินยอม

ให้ย้ายเข้า

๑.๓ กรณีได้รับมอบหมายจากเจ้าบ้าน ผู้ได้รับมอบหมายไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน ใช้หลักฐานดังนี้

- นอกจากหลักฐานตามข้อ ๑.๒ แล้ว จะต้องมียกหนังสือมอบหมายจากเจ้าบ้าน (ไม่มีแบบพิมพ์) ให้ปรากฏข้อความชัดเจนว่าได้มอบหมายให้มาแจ้งย้ายที่อยู่แทน

กรณีย้ายบุคคลที่ไม่บรรลุนิติภาวะ ใช้หลักฐานดังนี้

๑. สูติบัตรบิดาหรือมารดาจะต้องเป็นผู้ดำเนินการขอย้ายเอง พร้อมทั้งต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนมาแสดงด้วย

๒. กรณีไม่ปรากฏตามที่กล่าว ต้องดำเนินการสอบปากคำผู้มาแจ้งย้ายด้วย

๓. กรณีบุคคลต่างตัวขอย้ายออกจะต้องมีใบสำคัญประจำตัวคนต่างตัวมาแสดง

๒. การย้ายเข้า ผู้ย้ายที่อยู่เข้าอยู่ในบ้าน ให้เจ้าบ้านแจ้งการย้ายเข้าภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ย้ายเข้าอยู่ในบ้าน หากไม่แจ้งภายในกำหนดมีโทษปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท

๒.๑ กรณีเจ้าบ้านมาดำเนินการด้วยตนเอง ใช้หลักฐานดังนี้

- บัตรประจำตัวของเจ้าบ้าน
- สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน
- ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ และ ๒

๒.๒ กรณีได้รับมอบหมายจากเจ้าบ้าน ผู้ได้รับมอบหมายมีชื่อในทะเบียนบ้าน ใช้หลักฐานดังนี้

- บัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาภาพถ่ายบัตรประจำตัวประชาชนของเจ้าบ้านในฐานะผู้มอบหมายและให้เจ้าบ้านลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้องในสำเนาภาพถ่ายบัตรประจำตัวประชาชน

- บัตรประจำตัวประชาชนของผู้แจ้งในฐานะผู้ได้รับมอบหมาย
- สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน
- ใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ และ ๒
- ให้เจ้าบ้านลงลายมือชื่อในใบแจ้งการย้ายที่อยู่ ตอนที่ ๑ และ ๒ ตรงช่องเจ้าบ้านผู้ยินยอม

ให้ย้ายเข้า

๒.๓ กรณีได้รับมอบหมายจากเจ้าบ้าน ผู้ได้รับมอบหมายไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน นอกจาก

หลักฐานตามข้อ ๒.๒ แล้ว จะต้องมียกหนังสือมอบหมายจากเจ้าบ้าน (ไม่มีแบบพิมพ์) ให้ปรากฏข้อความชัดเจนว่าได้มอบหมายให้มาแจ้งย้ายที่อยู่แทน

การแจ้งย้ายที่อยู่ปลายทาง กฎหมายกำหนดให้ผู้ย้ายที่อยู่เป็นผู้แจ้งต่อนายทะเบียนเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้อยู่อาศัย หากมอบหมายแจ้งย้ายปลายทางจะต้องมีหนังสือมอบหมายปรากฏข้อความชัดเจนว่าบุคคลใดได้มอบหมายให้มาแจ้งการย้ายที่อยู่ปลายทางแทน และมอบหมายให้ย้ายที่อยู่บุคคลใดบ้าง ย้ายเข้าบ้านเลขที่ใด หลักฐานที่ต้องนำมาแสดง มีดังนี้

- บัตรประจำตัวประชาชนของผู้ประสงค์จะย้ายปลายทาง
- บัตรประจำตัวประชาชนของเจ้าบ้าน
- สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน
- คำยินยอมของเจ้าบ้านเป็นหนังสือ
- ค่าธรรมเนียม ๕ บาท

หมายเหตุ การติดต่อฝ่ายทะเบียนทุกครั้งต้องนำสำเนาทะเบียนบ้านและบัตรประจำตัวประชาชนไปด้วย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการหมั้น

การหมั้น เป็นสัญญาอย่างหนึ่งที่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงตกลงกันว่า ชายและหญิงคู่หมั้นจะทำการสมรสกันในอนาคต กฎหมายต้องการให้เป็นเจตนาอันบริสุทธิ์ของชายและหญิงคู่หมั้น ในการที่จะกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง ไม่ต้องการให้มีการบังคับให้ทำ สัญญาหมั้นมีลักษณะแตกต่างจากสัญญาอื่นๆ ตรงที่ว่าไม่สามารถฟ้องร้องบังคับคดีให้อีกฝ่ายหนึ่งทำการสมรสได้

ของหมั้น คือ ทรัพย์สินที่ฝ่ายชายได้ให้ไว้แก่ฝ่ายหญิงในขณะที่ทำการหมั้น เพื่อเป็นหลักฐานการหมั้น และประกันว่าจะสมรสกับฝ่ายหญิง เมื่อหมั้นแล้วของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ฝ่ายหญิง ถ้าฝ่ายหญิงผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายชาย

บุคคลที่จะหมั้นกันได้นั้นทั้งชายและหญิงจะต้องมีอายุอย่างน้อย ๑๗ ปีบริบูรณ์ กฎหมายกำหนดอายุของทั้งสองคนว่าแต่ละคนต้องมีอายุขั้นต่ำ ๑๗ ปีบริบูรณ์ ดังนั้นหากชายอายุ ๑๗ ปี หมั้นกับหญิงอายุ ๑๕ ปี การหมั้นย่อมเป็นโมฆะ มีบุคคลบางประเภทแม้มีอายุครบ ๑๗ ปีบริบูรณ์แล้ว แต่ทำการหมั้นกันไม่ได้ บุคคลประเภทนี้ ได้แก่

๑. คนวิกลจริต คนบ้า หรือคนที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
 ๒. บุคคลผู้เป็นบุพการี (พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด) จะหมั้นกับผู้สืบสันดาน (ลูก หลาน เหลน ลื้อ) ไม่ได้
 ๓. บุคคลที่เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน หรือร่วมแต่มารดา หรือบิดาเพียงอย่างเดียว
 ๔. บุคคลที่มีคู่สมรสอยู่แล้ว
- บุคคลที่จะให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์ในการทำหมั้น ได้แก่
๑. บิดาและมารดา ในกรณีที่ทั้งบิดาและมารดา
 ๒. บิดาหรือมารดาเพียงคนเดียวคนหนึ่ง ในกรณีที่อีกคนหนึ่งถึงแก่กรรม หรือถูกถอนอำนาจปกครอง หรือไม่อยู่ในสภาพ หรือฐานะที่อาจให้ความยินยอมหรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ไม่อาจขอความยินยอมจากมารดา หรือบิดาได้
 ๓. ผู้รับบุตรบุญธรรมให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์ที่เป็นบุตรบุญธรรม
 ๔. มารดา ในกรณีที่บิดามารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน
 ๕. ผู้ปกครองในกรณีที่ไม่มีบุคคลซึ่งอาจให้ความยินยอมได้ตามข้อ (๑), (๒) และ (๓) หรือมีบุคคลดังกล่าวแต่ถูกถอนอำนาจปกครอง
 ๖. การหมั้นที่ปราศจากการให้ความยินยอมในกรณีที่ต้องให้ความยินยอมนั้นเป็นการหมั้นที่ไม่สมบูรณ์อาจถูกเพิกถอนได้

การผิดสัญญาหมั้น

ถ้าชายหรือหญิงคู่หมั้นไม่ยอมทำการสมรสกับคู่หมั้นของตน โดยปราศจากมูลเหตุอันจะอ้างกฎหมายได้ถือว่าคู่หมั้นฝ่ายนั้นผิดสัญญาหมั้น คู่หมั้นซึ่งเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นต้องรับผิดชอบค่าทดแทนดังต่อไปนี้

๑. ค่าทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียง
 ๒. ค่าทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากคู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะ เช่น บิดามารดาได้ใช้จ่าย หรือตกเป็นลูกหนี้ เนื่องจากการเตรียมการสมรสโดยสุจริต และตามสมควร เช่น ฝ่ายหญิงได้ซื้อเครื่องนอน เครื่องครัวไว้แล้ว ฝ่ายชายไปแต่งงานกับหญิงอื่น ฝ่ายชายต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเหล่านี้
 ๓. ค่าทดแทนความเสียหาย เนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวกับอาชีพ หรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะมีการสมรส
- กรณีที่หญิงเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้น หญิงต้องคืนของหมั้นให้แก่ฝ่ายชาย ถ้าฝ่ายชายเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นแล้ว หญิงไม่ต้องคืนของหมั้น (สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนนี้มีอายุความ ๖ เดือน นับแต่วันผิดสัญญาหมั้น)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสมรส

การสมรส คือ การที่ชายและหญิงยินยอมเป็นสามีภรรยาและต้องแสดงความยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยและจดทะเบียนต่อหน้านายทะเบียน

เงื่อนไขและข้อยกเว้นของการสมรส มีดังนี้

๑. การสมรสจะทำได้เมื่อชายและหญิงมีอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์แล้วและต้องนำบิดามารดา หรือผู้ปกครองมาให้ความยินยอมด้วย เว้นแต่มีเหตุสมควรศาลอาจอนุญาตให้สมรสก่อนได้ ส่วนผู้ที่มีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง
 ๒. ไม่เป็นคนวิกลจริตหรือไร้ความสามารถ
 ๓. ชายและหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา สมรสกันไม่ได้ไม่ว่าเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่
 ๔. ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมสมรสกันไม่ได้ ถ้าสมรสกันการรับบุตรบุญธรรมเป็นอันยกเลิก
 ๕. หญิงที่สามีตายหรือการสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่น จะสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสนั้นผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่า ๓๐๐ วัน เว้นแต่
- ๑) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น
 - ๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม
 - ๓) มีใบรับรองแพทย์ตามกฎหมายว่ามีได้มีครรภ์
 - ๔) มีคำสั่งศาลให้สมรสได้

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการหย่าหรือการสิ้นสุดแห่งการสมรส

คำว่า “หย่า” พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายไว้ว่า “เลิกเป็นคู่เมียกัน; ทำให้การสมรสสิ้นสุดลงโดยความยินยอมของคู่สมรสทั้ง ๒ ฝ่ายหรือโดยคำพิพากษาของศาล”

เมื่อสามีภรรยาที่สมรสกันถูกต้องตามกฎหมายจะมีการจดทะเบียนสมรสไว้ที่อำเภอหรือเขต เวลาเลิกร้างหมดความเป็นสามีภรรยากันต่อไป ต้องการตัดขาดจากกันอย่างแน่นอน ที่เรียกว่า “หย่า” ให้ถูกต้องตามกฎหมาย คำว่า “หย่า” ตามกฎหมายจึงหมายถึง การขาดจากการเป็นสามีภรรยาตามวิธีการที่กฎหมายได้บัญญัติไว้

การสิ้นสุดแห่งการสมรส

การสมรสย่อมสิ้นสุดลงด้วยสาเหตุ ดังนี้

๑. ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต

๒. ศาลพิพากษาให้เพิกถอน หมายความว่า การสมรสตกเป็นโมฆียะ เช่น คู่สมรสอายุไม่ครบ ๑๗ ปีบริบูรณ์ ผู้เยาว์ทำการสมรสโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือสำคัญผิดในตัวคู่สมรส ถูกกลฉ้อฉลหรือถูกข่มขู่ การสมรสนั้นตกเป็นโมฆียะและเมื่อศาลพิพากษาให้เพิกถอน การสมรสนั้นก็สิ้นสุดลง

การหย่า

การหย่านั้นจะทำให้ได้แต่โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายหรือโดยคำพิพากษาของศาล การหย่าโดยความยินยอมต้องทำเป็นตัวหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อย ๒ คน และจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนการหย่าแล้ว

เหตุฟ้องหย่าเพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาให้หย่ามีหลายกรณี แต่จะยกมากล่าวเฉพาะที่สำคัญๆ ดังนี้

๑. สามีอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นอันฉกฉวยสามีภรรยา หรือภรรยามีชู้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

๒. สามีหรือภรรยาประพฤติชั่ว ไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

- ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง
- ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภรรยา หรือฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป
- ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกัน

ฉกฉวยสามีภรรยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

๓. สามีหรือภรรยาทำร้ายหรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาท หรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ถ้าเป็นการร้ายแรงอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

๔. สามีหรือภรรยาจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

๕. สามีหรือภรรยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมีส่วนก่อให้เกิด การกระทำความผิด หรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นสามีภรณกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

๖. สามีหรือภรรยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่เป็นอย่างเป็นเวลานานเกิน ๓ ปีโดยไม่มีการทราบข่าวว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

๗. สามีหรือภรรยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภรรยากันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อน

เกินควร เมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉกฉวยสามีภรรยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ สามีหรือภรรยาผิดทันทันที่กระทำให้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

๘. สามีหรือภรรยาเป็นโรคติดต่อย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรัง ไม่มีทางหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

๙. สามีหรือภรรยาไม่สภาพแห่งการทำให้สามีหรือภรรยานั้นไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

บิดามารดากับบุตร

บุตรชอบด้วยกฎหมาย

กฎหมายบัญญัติว่าเด็กที่เกิดจากหญิงที่ได้มีการสมรสกับชายให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น บุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดามีได้ ๓ ประการ คือ

๑. บุตรที่เกิดจากบิดามารดาที่ทำการสมรสกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

๒. บุตรที่เกิดจากบิดามารดาที่มีได้จดทะเบียนสมรสกัน แต่ต่อมาบิดามารดาได้จดทะเบียนสมรสกันในภายหลัง

๓. บิดาจดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตรของบิดา

นอกจาก ๓ กรณีดังกล่าวแล้วจะมีบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดาอีกไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าบิดาแสดงพฤติการณ์รับรองว่าเป็นบุตร (ไม่ได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตร) เช่น ส่งเสียอุปการะเลี้ยงดูให้ใช้ชื่อ-สกุล บุตรดังกล่าวมีสิทธิรับมรดกของบิดาเหมือนบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ต่างกันแต่ไม่มีสิทธิเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายเช่นเดียวกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

สิทธิ หน้าที่ของบิดามารดาและบุตร

สิทธิ หน้าที่ของบิดามารดาและบุตร มีดังนี้

๑. บุตรมีสิทธิใช้ชื่อ-สกุลของบิดา

๒. บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์

๓. บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา

๔. บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา อำนาจปกครองหรือสิทธิของบิดามารดา ได้แก่

- กำหนดที่อยู่ของบุตร
- ทำโทษบุตรตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน
- ให้นุเคราะห์การงานตามสมควรแก่ความสามารถและสมควรแก่ฐานะ
- เรียกบุตรคืนจากบุคคลอื่นๆ ซึ่งกักบุตรไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

๕. ผู้ที่จะฟ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญามีได้ แต่เมื่อผู้นั้นหรือญาติสนิทของผู้นั้นร้องขอ อัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้ กล่าวคือ ลูก หลาน (ลูกของลูก) จะฟ้องพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และทวดของตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญามีได้

กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ

กิจกรรมที่ ๑ จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

๑. ในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว นักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไร
๒. จงยกตัวอย่างการรู้จักการให้และการรับที่เหมาะสม
๓. จงอธิบายบทบาทและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อโรงเรียน
๔. จงยกตัวอย่างการปฏิบัติตนในฐานะของผู้ที่เป็นสมาชิกที่ดีในชุมชน
๕. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนราษฎรมีอะไรบ้าง จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ
๖. การแจ้งย้ายที่อยู่ปลายทางต้องเตรียมหลักฐานใดบ้าง
๗. จงอธิบายความหมายของการหมั้นและการถอนสัญญาหมั้น
๘. จงอธิบายสาเหตุที่จะทำให้เกิดการหย่าร้างได้ตามกฎหมาย
๙. จงอธิบายความหมายของบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย
๑๐. คู่สมรสสามารถสมรสใหม่ได้ในกรณีใดบ้าง

กิจกรรมที่ ๒ ให้นักเรียนทำภาระงานที่กำหนดให้ต่อไปนี้

ภาระงาน เรื่อง โครงการจิตอาสา

วัตถุประสงค์ มีจิตอาสาร่วมพัฒนาชุมชน

คำชี้แจง ให้นักเรียนปฏิบัติงานดังนี้

๑. แบ่งกลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๕-๘ คน จัดทำโครงการจิตอาสาเพื่อพัฒนาบริเวณโรงเรียน กลุ่มละ
 - ๑ โครงการ
๒. แบ่งกลุ่มเป็นหมู่บ้าน จัดทำโครงการจิตอาสาเพื่อพัฒนาชุมชนที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ หมู่บ้านละ
 - ๑ โครงการ

แบบการเขียนเสนอจัดกิจกรรมจิตอาสา

๑. โครงการ.....
๒. หลักการและเหตุผล
๓. วัตถุประสงค์
 ๑.
 ๒.
 ๓.

๔.

๕.

๔. เป้าหมาย

.....

๕. วิธีการดำเนินงาน

.....

๖. ระยะเวลาในการดำเนินงาน และสถานที่ในการดำเนินงาน

.....

๗. งบประมาณที่ใช้

.....

๘. การติดตามและประเมินผล

.....

๙. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.

๒.

๓.

๑๐. ชื่อผู้จัดทำโครงการจิตอาสา

๑.ชั้น.....เลขที่.....

๒.ชั้น.....เลขที่.....

๓.ชั้น.....เลขที่.....

๔.ชั้น.....เลขที่.....

๕.ชั้น.....เลขที่.....

๖.ชั้น.....เลขที่.....

๗.ชั้น.....เลขที่.....

๘.ชั้น.....เลขที่.....

๑๑. ครูที่ปรึกษาโครงการจิตอาสา

ลงชื่อ.....ครูที่ปรึกษาโครงการจิตอาสา

(.....)

...../...../.....